

Az elvarázsolt kertben

III. évfolyam 25. szám | Élet
2021. június 24.



GYÓRFFY ÁKOS

Debussy egyfajta mérföldkő a klasszikus zenében. Vagy talán pontosabb úgy, ha azt írom: vízválasztó. Persze a dolgok soha nem ilyen egyszerűek, nem lehet napra vagy évre pontosan megmondani, mikor fejeződik be valami és mikor kezdődik valami új. Folyamatok vannak, finomabb vagy karakteresebb átmenetek. Mindenesetre Debussy zenéje számos huszadik századi zenei műfajt inspirált. Vannak, akik a jazz egyik előfutárát látják benne.

Impresszionista zeneszerző volt, bár ezzel nyilván nem mondok sokat. Mert hát mi az, hogy impresszionista zeneszerzés? Az egyszeri, visszahozhatatlan pillanatok és benyomások zenei rögzítése? Ha nagyon leegyszerűsítjük, valami ilyesmiről van szó. Debussy műveit hallgatva sokszor jutott eszembe az óceán, vagy inkább a Földközi-tenger csillogása egy nyári délutánon, mondjuk Antibes egyik sziklafaláról letekintve.

„Nem azt mondom, hogy amit csinál, az nem szép, de teoretikusan abszurd” – így summázta Debussy zenéjét egyik tanára 1890-ben. Mire Debussy így válaszolt: „Nincs olyan, hogy teória. Csupán hallgatni kell. Az öröm az egyetlen törvény.” Mai füllel nehéz elképzelni, hogy szokatlan akkordmenetei, váltásai, rögtönzései milyen hatást keltettek akkoriban. Sokan rajongtak érte, még többen értetlenkedtek. Debussy valami nagyon hasonlót hozott a zenébe, mint amit Cézanne vagy Renoir a festészetbe. Az illékonyban, az elmúlásra ítéltben kereste azt, amin nem fog az idő. A színek, az atmoszférák lebegése foglalkoztatta. Nem csoda, hogy az akkori kortárs francia költészet kiválóságaival is kereste a kapcsolatot. Paul Verlaine és a nálunk talán kevésbé ismert Paul Bourget vagy Pierre Louys számos versét megzenésítette. A szimbolista költészet állt a legközelebb hozzá, nem véletlenül. Ezek a dalok ma is nagyon „modern” benyomást keltenek, a szó legjobb értelmében. A

levegősségük, a dalszerkezetek nyitottsága a kortárs popzene kísérletezőbb alfajaiból ma is visszaköszön.

Ezek a rövid darabok igazán inspirálók lehetnek a mai előadók számára is, nem véletlen, hogy a közelmúltban az egyik legkiválóbb magyar énekesnő, Harcsa Veronika is úgy érezte, megpróbál fogást találni rajtuk. Debussy NOW! című lemezén tizenegy Debussy-dal átírata hallható. Zenésztársai, Anastasia Razvalyaeva hárfaművész és Fenyvesi Márton gitáros olyan zenei háttérrel biztosítanak Harcsa Veronika énekléséhez, amely egészen egyedi tünemény a mai magyar zenében. Szándékosan nem írok jazzt vagy komolyzenét, mert ezek a dalok nem illeszthetők be egyetlen műfaj skatulyájába sem. Merítenek innen-onnan, de a végeredmény semmihez sem hasonlítható. Fenyvesi Márton nem csak gitárosként működik közre, hanem elektronikus zenészként is. Különbéféle effektek, zajok és modulált hangzások bevonásával olyan textúrákat és környezetet hoz létre, amelyek rögtön átbillentik a hallgatót egy varázslatos világba. A lemezt hallgatva többször jutott eszembe Csáth Géza A varázsló kertje című novellája, amely Debussy és a szimbolisták világához sok szempontból hasonló eszközökkel dolgozik. Ez a lemez is egy ilyen elvarázsolt kert, tele olyan színekkel és illatokkal, amelyek álomszerűvé teszik ezeket a dalokat. Harcsa Veronikáról eddig is tudható volt, hogy nagyon sok mindenre képes a hangjával. Ezen a lemezen tudásának és tehetségének legjavát adja. Hol játékos, hol drámai, hol meditatív. Egy pillanatra sem hatásvadász, mindig pontosan érzi, mi kell ahhoz, hogy a varázslat megmaradjon. A hárfa bevonása a hangképbe zseniális ötlet volt, Debussy zenéjéhez nagyon illik ez az igazán „poétikus” hangszer, Anastasia Razvalyaeva játéka lenyűgözően finom, soha nem tolakodó, sokkal inkább átlengi a dalokat, mintha magát a szelet hallanánk zenélni. A szél mint inspirációs forrás már Debussynél megjelent, aki azt írja: „Ne hallgassunk senki tanácsára, hacsak nem az elvonuló szélre, mely a világ históriájáról mesélget nekünk.” Ezen a lemezen ezt a históriát halljuk három ihletett zenésztől, a világ finom szövetét lebegtető szél zenéjét. (Harcsa Veronika-Anastasia Razvalyaeva- Fenyvesi Márton: Debussy NOW!, BMC Records, 2020.)